

Nationaal Inkomen en Nationale Rekeningen

- abstract kapitaal

betreft geld of vermogen. Men spreekt dan ook wel over geldkapitaal, in tegenstelling tot reëel kapitaal.

- accijns

is een (kost)prijsverhogende belasting. Het is een instrument van de overheid om de consumptie af te remmen; bijvoorbeeld: het accijns op alcohol, tabak en benzine. Dit zijn de zogenaamde [demerit goods](#); zie [begrippen L.9](#)

- afschrijvingen

zijn op geld gewaardeerde waardeverminderingen van de [vaste kapitaalgoederen](#). [Macro economisch](#) zijn de afschrijvingen gelijk aan de [vervangingsinvesteringen](#). Bij het afschrijven gaat het de [economische levensduur](#) van het kapitaalgoed. Jaarlijks wordt een bedrag gereserveerd om na zekere tijd een vast kapitaalgoed te kunnen vervangen. In bepaalde gevallen (in de praktijk) kan ook worden afgeschreven op vlottende kapitaalgoederen, wanneer deze als handelsvoorraad zelfs niet meer tegen de kostprijs verkocht kunnen worden.

- arbeidsinkomensquote

is de [loonsom](#) plus het [gewaardeerd loon](#) van de [zelfstandigen](#) als percentage van de [netto toegevoegde waarde](#) van de bedrijven.

- basisjaar

is de grondslag bij de berekening van [indexcijfers](#). Een grootte wordt in het basisjaar op 100 gesteld. Doordat de koopgewoonten veranderen (o.a. door welvaartsstijging en introductie van nieuwe producten) veranderen de [wegingsfactoren](#). Wanneer de afwijking te groot wordt, kiest men een nieuw basisjaar. Men spreekt van verlegging van het basisjaar.

- besparingen

is dat gedeelte van het nationaal inkomen dat niet voor consumptie of belasting is aangewend.

- bestedingenmethode

is een manier om het nationaal inkomen te berekenen. Men kijkt dan naar de batenkant van de ondernemingen, waar de bestedingen van de gezinnen bij de ondernemingen staan vermeld. In feite wordt dan gebruik gemaakt van de identiteit $Y = C + I + O + E - M$.

- binnenlandsproduct

zie bruto binnenlandsproduct.

- bruto binnenlandsproduct (BBP)

is de som van alle [bruto toegevoegde waarde](#) voortgebracht door alle [sectoren](#) in het binnenland van een land in een jaar tijd. Uit het binnenlandsproduct is het nationaalproduct te berekenen door bijtelling van het saldo ontvangen en betaalde [primaire inkomens](#) van en aan het buitenland. Zie ook het [bruto nationaal product](#).

- bruto investeringen

zijn alle [kapitaalgoederen](#), die door de productiehuishouding in een jaar zijn aangekocht. De aankopen door een producent zijn per definitie [investeringen](#).

- bruto nationaal product (BNP)

is de som van alle bruto toegevoegde waarde voortgebracht door alle [sectoren](#) in een land in een jaar tijd. Als overheidsproductie neemt men de ambtenarensalarissen. Ook is rekening gehouden met het saldo van de [primaire inkomens](#) ontvangen en betaald aan het buitenland. Het bruto nationaal produkt is gelijk aan de som van het netto nationaal produkt (NNP) en de nationale afschrijvingen. IN formule vorm: $BNP = NNP + \text{Nat. Afschrijvingen}$. Men onderscheidt ook weer BNP tegen [marktprijzen](#) en tegen [factorkosten](#)

- bruto toegevoegde waarde

is de marktwaarde van de productie (= [omzet](#)) minus de kosten van de grond- en hulpstoffen en de [diensten van derden](#). Zie ook [netto toegevoegde](#)

[waarde](#).

- categoriale inkomensverdeling

is de verdeling van het nationaal inkomen over de productiefactoren. Het betreft dus de verhouding [loon-, interest-, pacht- en winstsom](#).

- consumentenprijsindex

geeft de stijging aan van een pakket goederen en diensten door een modaal gezin gekocht in [het basisjaar](#). Het is een samengesteld en gewogen [indexcijfer](#), omdat het uit zeer veel verschillende goederen bestaat, en elk product meetelt naar [relatieve belangrijkheid](#). Het samengesteld gewogen prijsindexcijfer wordt berekend door alle [partiële indexcijfers](#) te vermenigvuldigen met hun [wegingsfactoren](#) en daarna al deze uitkomsten (producten) te sommeren (= optellen). In oude literatuur komt men het begrip consumentenprijsindex tegen als het "prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie".

- definitievergelijking

is een [identiteit](#).

- defleren

is het corrigeren van een grootte voor de prijsverandering (meestal prijsstijging). Hierbij wordt de nominale grootte gedeeld door het [prijsindexcijfer](#) (en met honderd vermenigvuldigd). Na defleren is de nominale grootte een [reële grootte](#) geworden.

- diensten van derden

diensten die niet door het eigen personeel zijn uitgevoerd, maar door andere bedrijven. Voorbeelden: diensten van transportbedrijven, schoonmaakbedrijven, glazenwasser, adviesbureau's etc..

economische
kringloop(schema)

geeft schematisch de transacties weer tussen de verschillende sectoren. In het kringloop- schema onderscheidt men een goederen- en een geldstroom. Meestal wordt alleen de geldstroom getekend. Het kringloop idee is afkomstig van [François Quesnay](#).

- economische levensduur

is de tijd dat een ondernemer gelet op zijn concurrenten rendabel kan produceren met het kapitaalgoed.

- economische slijtage

waardevermindering van [kapitaalgoederen](#) door veroudering, omdat de nieuwe generatie kapitaalgoederen efficiënter (productiever) zijn. Dit wordt veroorzaakt door het voortschrijden van de technologie.

- ex ante

betekent voorgenomen (of van plan zijn). Als voorbeeld komt dit goed tot uitdrukking in de effectieve vraag ($C + I + O + E - M$) ex ante. Dit zijn de bestedingsplannen van alle besteders (met een mooi woord: economische subjecten). Als de bestedingsplannen uit kunnen komen is het [nationaal inkomen](#) gelijk aan de [effectieve vraag](#). Er is dan sprake van [inkomensevenwicht](#). In een gesloten model zonder overheid hoeft dus ex ante S niet gelijk te zijn aan ex ante I . Maar ex post geldt $I = S$. Anders gezegd: $I = S$ is ex ante een [evenwichtsvoorwaarde](#), maar ex post een [identiteit](#).

- ex post

betekent achteraf (of gerealiseerd). Zie ook ex ante.

- factorkosten

- betekent dat een grootheid (meestal het nationaal inkomen) bepaald is tegen de prijzen van de productiefactoren. Zie ook [marktprijzen](#).

- geaggregeerde grootheid

is samengesteld (samengevoegd/ opgeteld) uit tal van andere grootheden. Bijvoorbeeld het [nationaal inkomen](#) dat bestaat uit de som van [loon, interest, pacht en winst](#).

- gesloten economie

is een economie (economisch model) zonder transacties met het buitenland. De drie macro-economische [identiteiten](#) voor en gesloten model zonder overheid zijn: $Y = C + S$, $NNP = C + I$; $Y = NNP$. Een vierde identiteit is hier uit af te leiden: $I = S$ ([ex post](#)).

- **gewaardeerd loon**

is een fictief (=denkbeeldig) deel van het (winst)inkomen van [zelfstandigen](#), dat als arbeidsinkomen wordt gerekend, omdat [zelfstandigen](#) meestal ook zelf arbeid verrichten in hun onderneming. Anders gezegd: Het inkomen van zelfstandigen kan men verdelen in een loon gedeelte en een winst gedeelte. (Voor de fiscus is er geen verschil!)

- **identiteit**

is een gelijkheid die altijd (per definitie) waar is. Een identiteit wordt daarom ook wel een definitievergelijking genoemd. Voorbeelden van identiteiten zijn: $Y = C + S + B$; $Y = \text{NNP}$; $\text{NNP} = C + I + O + E - M$. Dit zijn de drie macro-economische identiteiten, waaruit nog een vierde is af te leiden: $((S - I) + (B - O) = (E - M))$ [ex post](#). Hieruit blijkt dat $(E - M)$ gelijk is aan het [nationale spaarsaldo](#).

- **indirecte belastingen**

zijn belastingen die worden geheven op het moment van besteden, zoals de BTW. Omdat de ondernemer deze heffingen wil afwentelen heeft dit (kost)prijsverhogende werking. Deze belastingen worden ook wel [kostprijsverhogende belastingen](#) genoemd.

- **indexcijfer**

verhoudingsgetal waarmee een grootte ten opzicht van het [basisjaar](#) wordt vergeleken.

- **interest**

is de beloning voor de productiefactor [kapitaal](#).

- **investeren**

is het aanschaffen van (kapitaal)goederen door de producent. Deze investeringen kunnen plaatsvinden ter vervanging van [economisch versleten kapitaal](#) en voor uitbreiding van de kapitaalgoederenvoorraad. Zie ook [bruto-investeringen](#), en [netto-investeringen](#). Daarnaast onderscheidt men nog [breedte-](#) en [diepte-investeringen](#) op basis van productiviteit stijging

- **kapitaalgoederen**

zijn alle goederen die door een producent zijn aangekocht. Deze behoren dus tot de productiefactor kapitaal. Men spreekt ook wel van reëel kapitaal (in tegenstelling tot geldkapitaal) omdat ze ingezet worden om er weer kapitaal en consumptiegoederen mee te produceren. Men onderscheidt [vaste](#) en [vlottende](#) kapitaalgoederen.

- kosten

zijn alle op geld gewaardeerde offers die gebracht zijn bij de productie. Bijvoorbeeld: grondstofkosten, afschrijvingskosten, vermogenskosten, loonkosten etc.

- kostprijsverhogende belastingen

zijn belastingen die (kost)prijsverhogend werken, omdat de ondernemer deze belastingen probeert af te wentelen, zoals de omzetbelasting (BTW) en accijnzen. Formeel gesproken is de BTW niet kostprijsverhogend maar eindprijsverhogend, omdat de ondernemer de door hem betaalde BTW mag aftrekken (terugvorderen) van de bij de koper in rekening gebrachte BTW. Alleen het meerdere draagt de ondernemer af. De kostprijsverhogende belastingen behoren tot de indirecte belastingen, omdat de belasting niet geheven wordt over inkomen, maar op het moment van transactie. Samengevat betekent het dat per saldo een percentage belasting over de [bruto toegevoegde waarde](#) wordt geheven, die de ondernemer probeert af te wentelen op de afnemer. Uiteindelijk betaalt de consument de BTW.

- kringloop

is een schematische weergave van de goederen en/of geldstroom tussen de economische sectoren (gezinnen, ondernemingen, overheid en buitenland). Zie ook [economische kringloop](#).

- levensduur van een kapitaalgoed.

is de tijd dat met een kapitaalgoed geproduceerd kan worden. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in [economische](#) en in [technische](#) levensduur.

- loon

is de beloning voor de productiefactor arbeid

- loonsom

is het totaal van alle (jaar)lonen van alle werknemers in een land.

- loonquote

hiermee wordt meestal de totale [loonsom](#) (werknemers + ambtenaren) bedoeld als percentage van het nationaal inkomen (tegen [factorkosten](#)).

- macro-economie

is dat deel van de economische wetenschap dat de samenhang bestudeert tussen de zogenaamde [geaggregeerde](#) economische grootheden.

- macro-economische balansvergelijking

is de vergelijking: $(S - I) + (B - O) = (E - M)$; Zie ook het begrip [identiteit](#).

- marktprijzen

betekent dat een grootheid (meestal het nationaal inkomen) bepaald is tegen de prijzen zoals die op de markten voorkomen. Hierin zit de prijsverhogende werking van de [indirecte belastingen](#) ([prijsverhogende belastingen](#)) en de invloed van de prijsverlagende subsidies. In formulevorm: $Y_{mp} = Y_{fk} + (\text{indirecte belastingen} - \text{prijsverlagende subsidies})$

- marktwaarde

is gelijk aan de [omzet](#) van een product gedurende een periode van een jaar, inclusief de invloed van de [indirecte belastingen](#) en de prijsverlagende subsidies.

- nationaal inkomen

is de som van al het verdiende inkomen in een land in een jaar tijd. Het is de som van loon, interest, pacht en winst. Tenzij anders vermeld betreft het meestal netto tegen [factorkosten](#). Het (netto) nationaal inkomen is altijd gelijk aan het netto nationaal produkt. Dit is een [identiteit](#) (= een gelijkheid die altijd waar is). Als methode van meten onderscheidt men de [objectieve](#) en [subjectieve](#) methode.

- nationaal product

is de som van alle [toegevoegde waarde](#) in een land in een jaar tijd voortgebracht. De toegevoegde waarde is te verdelen in loon, interest, pacht en winst. De som van loon, interest, pacht en winst is weer het [nationaal inkomen](#). Daarom is het nationaal product altijd gelijk aan het nationaal inkomen. Zo'n gelijkheid die altijd opgaat wordt een [identiteit](#) genoemd. Men onderscheidt het [bruto](#) en [netto](#) nationaal product.

- nationale rekeningen

geven de economische transacties weer tussen de [sectoren](#) in boekhoudkundige vorm.

- nationaal spaarsaldo

is het saldo wat resteert, wanneer men het particuliere spaarsaldo verrekent met het overheidssaldo. In formulevorm: $(S-I) + (B-O)$. Dit saldo is (ex post) gelijk aan het uitvoersaldo (E-M). Zie ook [identiteit](#).

- netto investeringen

zijn de investeringen die de kapitaalgoederenvoorraad in een land doen toenemen. De netto investeringen zijn te berekenen door van de bruto investeringen de [afschrijvingen](#) af te trekken. De netto investeringen bestaan uit de [uitbreidingsinvesteringen](#) plus de [voorraadveranderingen](#).

- netto nationaal product

is gelijk aan het [bruto nationaal product](#) minus de [afschrijvingen](#)

- netto toegevoegde waarde

is gelijk aan de bruto toegevoegde waarde minus de [afschrijvingen](#). De netto toegevoegde waarde (tegen [factorkosten](#)) is gelijk aan de som van [loon, interest, pacht en winst](#))

- nominaal nationaal inkomen

is het nationaal inkomen in geld (guldens) uitgedrukt, waarbij geen rekening is gehouden met de inflatie. Men spreekt ook wel van nationaal inkomen in lopende prijzen. Dit in tegenstelling tot het nationaal inkomen in [constante prijzen](#)..

- objectieve methode

houdt in dat het [nationaal product](#) bepaald is door middel van het optellen van de toegevoegde waarde, de productiewaarde van een land in een jaar tijd.

- omzet

is de totale opbrengst van een product gedurende een bepaalde periode. In formulevorm: $TO = p \cdot q$.

- onderlinge leveranties

in de [Nationale Rekeningen](#) vallen de onderlinge leveranties weg, omdat deze zowel aan de lasten-, als aan de batenkant (zouden kunnen) worden geboekt. Daarom worden deze weggelaten.

- open economie

is een economie(model) met een sector buitenland. Met open economie kan ook bedoeld worden dat het land intensieve handelsrelaties heeft met het buitenland.

- overdrachtsuitgaven (overdrachtsinkomens)

betreffen inkomensoverdrachten. Het zijn uitgaven "om niet", d.w.z. de overheid verwacht hiervoor geen tegenprestatie, zoals de bijstandsuitkeringen en de inkomensondersteunende subsidies zoals de huursubsidie.

- overheidsbestedingen

betreft dat gedeelte van de [overheidsuitgaven](#) dat de overheid zelf besteed. Deze uitgaven worden ook wel de reële uitgaven genoemd, omdat het overige deel bestaat uit [overdrachtsuitgaven](#). De overheidsbestedingen zijn te verdelen in [overheidsinvesteringen](#) en [overheidsconsumptie](#).

- overheidsconsumptie

betreft de uitgaven voor [vlottende zaken](#), bijvoorbeeld de ambtenarensalarissen, verwarming en elektriciteit van de overheidsgebouwen, telefoonrekening, schrijfbehoeften, etc.

- overheidsinvesteringen

betreft de aanschaf van [vaste kapitaalgoederen](#) door de overheid, zoals voor spoorlijnen, wegen, bruggen, gebouwen en dijken.

- overheidsproductie

wordt (om praktische redenen) per definitie gelijkgesteld aan de totale salarispost van het overheidspersoneel. Immers de meeste overheidsproducten kunnen niet via de markt worden geleverd. Denk hierbij aan de zogenaamde [collectieve](#) en [quasi-collectieve](#) goederen.

- overheidsuitgaven

bestaan uit de [overheidsbestedingen](#) en de [overdrachtsuitgaven](#).

- pacht

is de beloning voor de productiefactor natuur.

- partiële (prijs)indexcijfer

is het indexcijfer van één product of van een groep producten. Het [prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie](#) is opgebouwd uit verschillende partiële indexcijfers.

- percentage

is het "zoveel"honderdste gedeelte van iets. Een gebruikelijke manier van berekenen is: $((\text{nieuwe waarde} - \text{oude waarde}) : \text{oude waarde}) \times 100\%$. Of zoals veel leerlingen als ezelsbruggetje gebruiken: nieuw min oud, gedeeld door oud, maal 100%.

- prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie

is de oude naam voor de consumentenprijsindex, en geeft de stijging aan van een pakket goederen en diensten door een modaal gezin gekocht in [het basisjaar](#). Het is een samengesteld en gewogen [indexcijfer](#), omdat het uit zeer veel verschillende goederen bestaat, en elk product meetelt naar [relatieve belangrijkheid](#). Het samengesteld gewogen prijsindexcijfer wordt berekend door alle [partiële indexcijfers](#) te vermenigvuldigen met hun [wegingsfactoren](#) en daarna al deze uitkomsten (producten) te sommeren (=

optellen).

- primaire inkomens

zijn de inkomens die men ontvangt als beloning voor het ter beschikkingstellen van de productiefactoren. Concreet betekent dat [loon](#), [interest](#), [pacht](#) en [winst](#).

- procentenberekening

zie [percentage](#)

- reëel kapitaal

betreft de productiefactor kapitaal. Zie [kapitaalgoederen](#).

- reëel nationaal inkomen

is het nationaal inkomen gecorrigeerd voor de inflatie. Deze correctie (vermindering) wordt [defleren](#) genoemd. Het reële nationaal inkomen wordt ook wel nationaal inkomen in "constante prijzen" genoemd. Dit in tegenstelling tot het nationaal inkomen in [lopende prijzen](#).

- spaarquote

is het gedeelte van het nationaal inkomen dat wordt gespaard. Zie [begrippen L3](#). marginale spaarquote.

- sparen

is (per definitie) afzien van consumptie. Dit heeft tot gevolg dat men productiefactoren vrijmaakt, waardoor nieuwe kapitaalgoederen gemaakt (zouden kunnen) worden. Zie ook het begrip [omwegproductie](#). Daarom spaart men ook als men "geld in het water gooit" (ik zou het er zo weer uitvissen!), omdat men afziet van consumptie en productiefactoren vrij maakt, die bijvoorbeeld investeringsgoederen kunnen maken.

- sectoren

men onderscheidt in de [macro economie](#) in het algemeen de volgende sectoren:..... gezinnen, bedrijven, overheid, buitenland en een financiële sector.

- staat van middelen en bestedingen

geeft de som (en de samenstelling) van het nationaal inkomen en de invoer aan de linkerkant van de staat, en de som van de totale bestedingen (gezinnen, bedrijven, overheid en buitenland) aan de rechterkant. Het principe van deze staat is af te leiden uit de [identiteit](#). $Y = C + I + O + E - M$. $\Rightarrow Y + M = C + I + O + E$; Deze staat wordt ook wel de confrontatie van middelen en bestedingen genoemd.

- subjectieve methode

houdt in dat het nationaal inkomen bepaald is door middel van het optellen van alle inkomens in een land in een jaar tijd; dus de [loonsom](#), de [interestsom](#), de [pachtsom](#) en de [winstsom](#).

- subsidie

is een door de overheid verstrekte inkomens- of (geld)kapitaaloverdracht aan gezinnen of ondernemingen. Het is een onderdeel van de [overdrachtsuitgaven](#) van de overheid.

- technische levensduur

is de tijd dat een [kapitaalgoed](#) meegaat tot deze versleten is.

- toegevoegde waarde

is de [marktwaarde](#) van de productie minus de grond- en hulpstoffen en de [diensten van derden](#). Men onderscheidt de [netto](#) en [bruto toegevoegde waarde](#).

- uitbreidingsinvesteringen

zijn de investeringen die de vaste kapitaalgoederenvoorraad doen toenemen. Deze zijn te berekenen door van de [vaste kapitaalgoederen](#) de [vervangingsinvesteringen](#) af te trekken.

- vast kapitaal

zijn kapitaalgoederen die meerdere productieprocessen meegaan. Op vaste kapitaalgoederen wordt meerdere jaren [afgeschreven](#). De som van de [vervangingsinvesteringen](#) en de [uitbreidingsinvesteringen](#) vormen samen het

vaste kapitaal.

- vervangingsinvesteringen

zijn die [investeringen](#), die de omvang van de kapitaalgoederenvoorraad op peil houden. De aangekochte [kapitaalgoederen](#) vervangen de economisch verouderde kapitaalgoederen. [Macro-economisch](#) zijn de vervangingsinvesteringen gelijk aan de (nationale)[afschrijvingen](#).

- vlottend kapitaal

zijn kapitaalgoederen die één productieperiode meegaan. In feite gaan ze in het productieproces op c.q. verloren. Vlottend kapitaal betreft de voorraadmutatie in de [Nationale Rekeningen](#).

- voorraden

kunnen bestaan uit grondstoffen, halffabricaten en gereed product. Zie [vlottend kapitaal](#).

- voorraadmutatie

is de verandering (toe- of afname) van de omvang van de voorraden (= [vlottend kapitaal](#)) gedurende een bepaalde periode. De voorraadmutatie is een onderdeel van de [netto-investeringen](#). De [uitbreidingsinvesteringen](#) plus de voorraadmutatie vormen samen de netto-investeringen.

- waarde overheidsproductie

omdat het overheidsproduct niet via de markt wordt (kan worden) geleverd, neemt men als overheidsproductie ([netto toegevoegde waarde](#)) gemakshalve de ambtenarensalarissen.

- wegingsfactor

geeft de relatieve belangrijkheid aan van een goed in een (standaard)pakket goederen in het [basisjaar](#). Een wegingsfactor van een bepaald goed in het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie geeft aan welk deel van het inkomen een [modaal](#) gezin aan dat goed uitgeeft.

- winst

kan gezien worden als de beloning voor de [ondernemersactiviteit](#) of het

ondernemersrisico. Het is het verschil tussen de [opbrengsten](#) en [kosten](#) in een bepaalde periode.

- **winstmarge**

is het verschil tussen de verkoopprijs van een product en de kostprijs.

- **zelfstandigen**

zijn personen die niet in loondienst zijn maar een eigen bedrijf voeren.

Disclaimer

U kunt aan deze lijst, net als voor de andere lijsten, geen rechten ontleen! Fouten hierin zijn geheel voor uw eigen risico. Uiteraard heb ik bij het samenstellen van de economische vraagbaak de grootst mogelijke zorgvuldigheid in acht genomen.